

Kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.no
Ref.: 17/2988

Vår fil: B17-SD04
Vårt Arkiv: 402
Saksbehandler: Stine Dybvig

Oslo, 19. september 2017

Høringssvar – plikt til å tilby intensiv opplæring og plikt til flerfaglig samarbeid

Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) viser til høring publisert på departementets hjemmesider 14.06.17, og vil med dette inngi et høringssvar.

Med denne høringen varsler departementet endringer i henholdsvis opplæringsloven og friskoleloven. Bakgrunnen for forslaget er at departementet ønsker at elever som sliter faglig, skal få hjelp raskere enn før. Hjelpen skal gjøre det mulig for dem å følge ordinær undervisning på sikt. Departementet foreslår også at skolens plikt til flerfaglig samarbeid skal tydeliggjøres.

FFO ønsker disse endringsforslagene velkommen. Det er viktig at elever som sliter faglig, får hjelp så tidlig som mulig. Slike tiltak må ikke utsettes mens man venter på utredninger av årsak, slik vi ofte ser i dag, men settes inn ut fra behov og funksjon. Det er likevel viktig å utrede grundig slik at årsaker kommer frem. For eksempel kan syns- eller hørselshemming eller utviklingshemning ofte feiltolkes som generelle lære- og skrivevansker.

Dette krever kompetente lærere med gode holdninger, som vet hvordan man tilpasser undervisningen og skolesituasjonen til den enkelte. I tillegg til faglige forhold, kan dette også handle om sosial kompetanse og samhandling. Dette er lettere å få til i praksis med flere lærere i klasserommet enn i dag, slik tidlig innsats vil kreve.

Det er også på det rene at koordinering av tjenester rundt elevene, og da særlig elever med kroniske sykdommer og funksjonshemninger, må bli bedre. I den forbindelse ser FFO fram til det nasjonale arbeidet med en helhetlig planstrategi for personer med nedsatt funksjonsevne.

Plikt til intensiv opplæring

Departementet foreslår en ny § 1-4 i opplæringsloven, og ny § 3-4b i friskoleloven som begge omhandler tidlig innsats. De elevene som skal få tilbudet, er «elever som står i fare for å bli hengende etter» i enten lesing, skriving eller regning. Om man blir hengende etter, skal avgjøres i lys av gjennomført undervisning, planlagt undervisning og hvilken progresjon andre elever har. Formålet med undervisningen er å gi intensiv opplæring slik at «forventa progresjon» oppnås.

FFO er opptatt av en inkluderende skole. Undervisningen må tilpasses elevens behov, og så langt som mulig foregå i klasserommet. Vi viser til Barneombudets rapport «Uten mål og mening»¹ som viser tydelig at kvaliteten på spesialundervisningen i dag er alt for dårlig, og til forskning som viser at elever i samme

¹ http://barneombudet.no/wp-content/uploads/2017/03/Bo_rapport_enkeltsider.pdf

situasjon som disse som får undervisning inne i klasserommet har bedre utbytte av undervisningen enn de som får spesialundervisning utenfor klasserommet².

Det er viktig at elever som sliter, får hjelp tidlig. Det er derfor positivt at departementet vil lovfeste en plikt for tidlig innsats fra 1. til 4. klasse. Her vil vi vise til gode resultater med Dovremodellen, som for eksempel Dombås barneskole bruker. Her settes det inn to lærere i klassen på 1.-4. trinn i skriving, lesing og regning. Dette er en løsning som er ikke-stigmatiserende, og den har ifølge rektor på skolen kommet alle elevene til gode – også de såkalt faglig sterke.

Men FFO er bekymret over at sakene ikke skal behandles som enkeltvedtak. Det er forståelig at det er et ønske om at tiltak igangsettes raskt, uten for mange byråkratiske føringer. I situasjoner hvor tidlig innsats oppleves som udelt positivt, er det uproblematisk at rettssikkerhetsgarantier mangler. Verre blir det ved uenighet mellom skole og hjem. Hvilke lærere skal bestemme hvem som får tidlig innsats, og hvem som ikke får? Det kan fort bli en svært skjønnsmessig vurdering som i enkelte tilfeller slår tilfeldig ut. Det kan også tenkes at foreldrene er uenige i virkemiddelbruken.

Sett opp mot dette er det underlig at skolen ikke *plikter* å fortelle foreldrene om den intensive opplæringen, men at det er *naturlig* at de gjør det. Vi ser ikke helt for oss hvordan en slik vurdering skal foretas i praksis. Når er det naturlig å informere, og når er det greit å la være? Det å skulle ta elever ut av klasserommet uten å ha et vedtak om spesialundervisning, vil for eksempel kunne oppleves inngripende.

Departementet understreker at intensiv opplæring kun skal være et midlertidig tiltak, og at en til en-undervisning bare skal benyttes unntaksvis. Det er likevel en fare for at tiltakene vil bli brukt over lengre tid i praksis, og elevene kan havne i en sårbar posisjon. FFO mener at om det dreier seg om tiltak som i form og innhold likner på spesialundervisning, vil manglende saksbehandlingsregler utfordre elevens rettssikkerhet.

Dette gjelder særlig dersom ordningen med intensiv opplæring kan bli brukt som en måte å utsette en sak om spesialundervisning på. Det er betryggende at intensiv opplæring ikke avskjærer retten til å be om utredning etter opplæringsloven § 5-4. Det at eleven er i en prosess med intensiv opplæring, kan muligens i praksis medføre at en eventuell sak om enkeltvedtak blir satt på vent fra foreldrenes side.

Dersom en periode med intensiv opplæring kan løse de faglige utfordringene til eleven, er det positivt. Intensiv opplæring må likevel ikke bli et påskudd for å unnlate å sette inn andre tiltak. FFO mener derfor det burde innføres en maksgrense for hvor lang tid som kan gå før PP-tjenesten må vurdere om intensiv opplæring er riktig tiltak.

FFO vil understreke at tidlig innsats ikke vil kunne dekke behovene til alle elever som strever med fagene. Selv om tilpasset undervisning i klasserommet må være hovedregelen så langt det er mulig, vil vedtak om spesialundervisning for noen elever være det eneste gode alternativet. Det er viktig at en satsing på tidlig innsats ikke går på bekostning av disse elevene. Økt fokus på begge fronter er derfor nødvendig. Foreldrene må opplyses om at tidlig innsats kun er et supplement, og at de ikke er avskåret fra å ta en sak om spesialundervisning videre.

FFO vil også henlede oppmerksomheten mot at barn kan være født med kroniske sykdommer og funksjonshemninger som først viser seg senere i skoleløpet. Det er viktig at innsatsen på senere skoletrinn ikke trappes ned slik at disse barna ikke fanges opp.

² Haug, P. (red.): Spesialundervisning. Innhold og funksjon. Oslo: Det Norske Samlaget.

Plikt til flerfaglig samarbeid

FFO synes det er gledelig at departementet ønsker å tydeliggjøre den plikten skolen har til flerfaglig samarbeid. Slik regelverket er i dag, fremstår pliktene for fragmenterte og tilfeldige. Selv om et barn ikke har individuell plan, kan behovet for koordinerte tjenester være stort. Det er essensielt at det finnes et profesjonelt apparat rundt eleven som kan avlaste foreldre og foresatte.

At plikten tydeliggjøres, kan gjøre foresatte mer oppmerksomme på at skolen *må* legge bedre til rette for flerfaglig samarbeid. Dette er særlig viktig når det varierer hvor flinke kommunene er til å ivareta denne koordineringen i praksis. Den foreslåtte endringen er også viktig i et mer langsiktig arbeid med å ivareta behovene til barn på tvers av sektorer. FFO mener det er et steg i riktig retning.

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESORGANISASJON

John Berg-Jensen
Leder

Lilly Ann Elvestad
Generalsekretær